

Ühiskonna kitsaskohad - mittereguleeritud ühiskondlikud probleemid

Allar Jõks

MÜ '06 „Eesti aastal 2007 ja 2027”

Ühiskondlikke suhteid tuleb reguleerida üksnes niivõrd, kui võrd see on ühiskonna jaoks oluline ehk vastavat suhet tuleb õiguslikult korraldada üksnes siis, kui see on ilmtingimata vajalik. Õiguslik regulatsioon peab olema arusaadav, põhjendatud ja optimaalne. Nii sotsiaalsete kui ka majanduslike probleemide lahendamisel ei või loota liigselt õigusele ehk täpsemalt väljendudes keeldudele, käskudele, piirangutele.

Kui täpselt ja üheselt mõistetavalt saab seadustes sätestada avaliku huvi arvestamise nõuded ja kui palju võib jätta kaalutlusruumi?

Kui seaduse rakendajale on jäetud seadusandja poolt kaalutlusõigus, siis millest sõltub selle olemus ja kvaliteet?

Kas prevaleerima jäävad kitsad poliitilised ja ärihuvid või põhiseadusest tulenevad nõuded ja eesmärgid? See sõltub riigivõimu väärtushinnangutest.

Mida vähem on kindlaid mängureegleid avalike ja ärihuvide tasakaalus hoidmiseks, seda rohkem lähtutakse era-, äri- ja kitsalt poliitilistest huvidest.

See, kui võrd on seadusandja ja seaduse rakendaja võimeline tasakaalustama era- ja avalikku huvi, ning mis veelgi olulisem – avalikku huvi kaitsma, saab olema demokraatia proovikivi. Võimetuse avalikku huvi kaitsma näitab ühiskonna küpsematust ning riigivõimu suutmatust turumajanduse ja demokraatiaga toime tulla.

Kuidas sobivad kokku riigivõimu erastamine ja „õhuke riik”, ning põhiseaduslik printsiip sotsiaaliiklusest?

Riigi tõhus ja kodanikeskne toimimine ei ole üksnes poliitiliste valikute või otstarbekuse küsimus, vaid põhiseaduse teisest peatükist tulenev nõue.